

Nové zbraně a rozvoj principů vševojskového boje

*Redakčně upravený a zkrácený obsah článku generálmajora
I. N. Vorobjova, doktora vojenských věd, profesora, uveřejněný
v sovětském časopise „Vojennaja mysl“ č. 6/1986.*

Zkušenosti z válek potvrzují, že praktická činnost velitelů a štábů je tím úspěšnější, čím hlouběji znají a tvůrčím způsobem uplatňují principy vševojskového boje, které tvoří hlavní zásady a nejdůležitější doporučení pro přípravu i vedení boje jednotkami, útvary a svazky. Na základě zobecnění bohatých praktických zkušeností vojsk vypracované a zakotvené v řádech i předpisech, jsou obrazně řečeno orientačními body, kterými se budou důstojníci řídit a vždy najdou správnou cestu k vítězství.

Dovedné řízení vojsk v průběhu bojové činnosti je skutečné umění, ve kterém neexistují recepty, vhodné pro všechny případy života. To však neznamená, že nemá pravidla. Projevují se právě v principech vojenského umění a budeme-li je ignorovat, budou mít za následek chyby a dokonce porážku. Jejich respektování v praxi však zabezpečí úspěch. Jejich síla a životnost spočívá v tom, že objektivně odrážejí podstatu a charakter ozbrojeného zápasu, jeho zákonitosti, a proto umožňují velitelům a štábům v nejsložitějších podmínkách situace dosahovat zničení nepřítelů stejnými a dokonce i menšími silami.

Praktické použití principů při plnění složitých taktických úkolů je vždy tvůrčí hledání. Je důležité hluboce chápat mechanismus, závislosti jejich obsahu na rozvoji zbraní a bojové techniky, na charakteru válečné činnosti a dalších faktorech.

Se zdokonalováním prostředků ozbrojeného zápasu, organizační struktury vojsk, zvyšováním morálně bojových vlastností a připravenosti vojáků mění principy svůj obsah a v určitých obdobích (zpravidla v období zásadních kvalitativních změn ve vojenství) vznikají nové.

V současné době, vzhledem k hlubokým změnám, které probíhají ve vojenství ve spojitosti s intenzivním obnovováním materiálně technické základny vojsk jejich vybavováním efektivnějšími prostředky ničení, velení, průzkumu, technického a týlového zabezpečení, jsou přehodnocována některá vzniklá taktická pravidla, aktivně se hledají způsoby přípravy a vedení boje a také ochrany útvarů (jednotek) proti vysoce přesným zbraním nepřítelů a způsoby boje s nimi. To se plně vztahuje i na principy boje. Cílem článku je ukázat, jaký vliv na jejich obsah a rozvoj mají soudobé zbraně a v souvislosti s tím, jaké po-

žadavky jsou kladeny na praktickou činnost velitelů a štábů.

Jedním ze základních principů boje je **udržování stálé vysoké bojové pohotovosti vojsk**. Jeho podstata spočívá ve schopnosti svazků, útvarů, jednotek v jakýchkoli podmínkách zahájit boj ve stanovené době a úspěšně splnit stanovené úkoly. Vznik tohoto principu je podmíněn pronikavým růstem síly prostředků ničení a v důsledku toho zvětšením úlohy faktoru překvapení v boji, což vyžaduje mít zbraně, techniku a živou sílu ve stálé pohotovosti k bojovému použití.

Obsah principu bojové pohotovosti se mění především pod vlivem vojenskopolitické situace, rozvoje prostředků a způsobů ozbrojeného zápasu.

Neschopnost některých armád odvrátit nenadálé údery nepřítelů je vysvětlována zvláště tím, že nebyl dostatečně veden průzkum, kromě toho i těžkopádný mnohostupňový systém uvádění vojsk do bojové pohotovosti v období nebezpečí a po zahájení bojové činnosti. Dlouhá doba na sběr informací o situaci, jejich pomalé zpracování (zpravidla ručním způsobem), malé zkušenosti v přijímání rozhodnutí, vydávání nepřesných, často i opožděných i protichůdných nařízení útvarům a palebným prostředkům způsobilo, že se agresorovi podařilo uskutečnit překvapivý úder a již v prvních hodinách způsobit značné ztráty vojskům (silám) druhé strany.

V soudobém boji je zvláště důležité, aby velitelé a štáby bděle pozorovali nepřítel, znali nejen co a jakými silami dělá, ale i s jakými cíli, jakými nejnovějšími prostředky ničení disponuje. Je důležité umět organizovat aktivní průzkum, přesnou bojovou službu, neustále udržovat v pohotovosti zbraně k boji. Při narůstání nebezpečí napadení je zapotřebí včas reagovat na přijímaná opatření nepřítel k přípravě úderu, předem uvědomovat vlastní vojska o hrozícím nebezpečí a stanovit jim konkrétní úkoly.

Velitelé a štáby musí denně v bojové přípravě vyžadovat přesné plnění příslušných norem, celého komplexu otázek spojených s rozvíjením útvarů a jednotek, připravovat je k plnění nenadálé vzniklých úkolů při odražení úderů nepřítel za složitých situací. Vytvoření průzkumných a úderných (palebných) systémů v armádách států NATO a dalších bojových komplotů dalekého dosahu, které zabezpečují ničení objektů v hloubce, má za následek, že při přípravě a vedení každého druhu boje je zapotřebí zabezpečit vysoký stupeň bojové pohotovosti vojsk, a to nejen prv-

ních a druhých sledů, záloh, prostředků PVO, průzkumu, REB, ale také prvků týlu a přijmout opatření k jejich maskování i ochraně.

Realizace požadavků udržování vysoké bojové pohotovosti a dalších principů boje v každodenní činnosti vojsk není jednoduchá. K jejich plnění musí mít důstojníci vysoké organizační kvality. Nestačí zvládnout jen teorii, ale je nutné ji používat v praxi. Proto je důležité v průběhu bojové přípravy všestranně rozvíjet iniciativu a aktivitu důstojníků, jejich umění tvůrčím způsobem využívat principů a hlediska různých podmínek bojové činnosti a vzniku nových zbraní.

Nejvíce a nejvýrazněji můžeme pozorovat změny v obsahu principů boje na příkladu principu **soustředění sil a prostředků**, který je často nazýván principem vítězství. Již v raném stadiu vývoje taktiky měl své materiální vyjádření zpočátku v soustředování mohutných sil pěchoty, jezdecké a potom i dělostřelectva na zvoleném směru k vytvoření potřebné převahy sil na nejvíce ohroženém místě pro nepřítel. S rozvojem zbraní a bojové techniky nabývalo využití tohoto principu na stále pružnějších různorodých a složitých formách.

V letech Velké vlastenecké války sovětské velitelé a štáby projevili výjimečně vysoké umění v použití daného principu v boji. Při přípravě útoku, i v podmínkách, že sovětská vojska nedosahovala celkové převahy sil a prostředků nad nepřítel, dokázala vytvořit mnohonásobnou převahu na úsecích průlomu. Rozhodující úlohu měla přitom koncentrace úderných prostředků — dělostřelectva a tanků. Na směru hlavního úderu byla zabezpečena jejich 3—5násobná převaha nad nepřítel. Ve spojitosti se soustředěním značných sil pěchoty a úderů letectva to nakonec zabezpečovalo úspěch v boji.

Vyzbrojení vojsk raketovými jadernými zbraněmi zásadně změnilo obsah principu soustředování. Tradiční metoda vytváření vysokých hustot sil a prostředků (200—260 děl a minometů, 20—30 i více tanků a SHD na 1 km fronty), která byla používána za útoku ve druhé světové válce, ukázala se jako nepřijatelná ze dvou důvodů:

1. Vzniklo nebezpečí zničení vojsk jadernými a vysoce přesnými konvenčními zbraněmi nepřítel.

2. Odpadla nutnost vytváření mohutných uskupení na úsecích průlomu, protože vedením jaderných a palebných úderů může

útočník vytvořit trhliny v obraně nepřítele, rychle a zásadně měnit poměr sil ve svůj prospěch a tím plnit úkoly menšími silami než dříve.

Ve spojitosti s tím princip soustředování si uchovává svůj význam, mění ovšem jen formu a obsah. V současné době se projevuje jako princip **rozhodného soustředění hlavního úsilí vojsk na hlavním směru a v potřebné době ke splnění hlavních úkolů**. Toto pojmenování je přesnější a obsahově vyjadřuje jeho nový obsah. Podstata změn ve formulaci spočívá v tom, že na první místo nevystupuje kvantitativní, ale kvalitativní stránka — snaha dosáhnout převahy nad nepřítelem, zvláště maximálním využitím ničivé síly zbraní. To však neznámá, že vůbec odpadá nutnost vedení soustředěného úderu vojsky na nejdůležitějším směru. Tento požadavek platí i za použití jaderných zbraní. Např.: na cvičicích armád států NATO jsou v soudobých podmínkách vytvářeny následující hustoty sil a prostředků na úsecích průlomu: do 30 tanků, 40—50 děl, asi 50 protitankových prostředků a 15—20 vrtulníků na 1 km fronty.

V současné době probíhají další změny v obsahu tohoto principu. Pronikavě narůstající ničivá síla soudobých zbraní ve spojitosti s mobilností vojsk vytváří podmínky k plnění úkolů značně menšími silami i prostředky a ve značně kratší době. Za všech podmínek má prvořadý význam kvalitativní charakteristika vojsk. Současně s tím je však důležité brát v úvahu rostoucí možnosti obránce při ničení útvarů, které se připravují k útoku vysoce přesnými a dalekonosnými zbraněmi a prostředky, jež zabezpečují ničení objektů v hloubce. Tím vzniká nutnost i při nebezpečí použití jaderných zbraní pružně skloubit činnost útvarů a jednotek v soustředěných i rozptýlených bojových a předbojových sestavách.

Všechno to potvrzuje, že v dnešní době je nutné novým způsobem řešit otázku vytvoření potřebných hustot sil a prostředků na hlavním směru jak při průlomu při pravech čar, tak i při soustředování hlavního úsilí vojsk v obraně. Je zapotřebí jinak přistupovat i ke stanovení hledisek rozptýlení bojových sestav jednotek. Jde o to, aby byla zabezpečena jejich vysoká odolnost a obrana proti vysoce přesným zbraním (ne na úkor bojových možností).

V soudobých podmínkách jsou kladeny zvýšené požadavky na umění velitelů a štábů prakticky využívat principu rozhodného soustředění hlavního úsilí vojsk. Jed-

ním z hlavních požadavků je dovedná volba objektů ničení na hlavním směru. Prvořadé zničení nejdůležitějších objektů se musí stát neoddelitelným prvkem soustředění úsilí, protože bez rychlého narušení bojové odolnosti nepřítele nemůže činnost hlavního uskupení dosáhnout potřebných výsledků. Nejde ani tak o soustředování vojsk na zvolených směrech, jako o změnu poměru sil a prostředků s využitím soustředění mohutnosti palby. V podstatě je to nový jev ve vojenském umění. Takový cíl byl určen i v minulých válkách, avšak tehdy k jeho uskutečnění nebyly možnosti. V současné době jsou. Zvýšený dosah (dostřel) a mobilnost prostředků ničení umožňují soustředovat palebné úderové na nepřítele bez jejich předchozího přeskupení na omezené úseky terénu.

V soudobém útočném boji je nutné věnovat více pozornosti:

- dovedné volbě směru hlavního úderu,
- určení slabých míst v bojové sestavě nepřítele,
- správnému zhodnocení faktoru času při vytváření úderných uskupení,
- účelnému využití ochranných i maskovacích vlastností terénu k zabezpečení nejmenší zranitelnosti vlastních vojsk od průzkumných úderných (palebných) systémů,
- určení doby vedení úderu na nepřítele, abychom ho předstihli v palebném ničení,
- účelnému rozdělení sil a prostředků po směrech.

V obraně musí velitelé i štáby projevit vysoké mistrovství v jejím uspořádání, zvláště při volbě prostorů soustředění hlavního úsilí, aby mohli určit pravděpodobný charakter činnosti nepřítele, včas nebo v průběhu zahájeného boje vytvořit takové uskupení vlastních vojsk na směru útoku jeho hlavních sil, které by bylo schopné odrazit hluboký kombinovaný pozemní a vzdušný úder na silnějšího nepřítele.

Se zdůrazňováním vzrůstajícího významu k dosažení úspěchu v boji dovednou realizaci principu rozhodného soustředování hlavního úsilí vojsk na hlavním směru je nutné poznamenat, že v současné době není možné se omezit jen na jednorázovou koncentraci bojového úsilí útvarů (jednotek) před zahájením plnění jednotlivých úkolů, zvláště v útoku. **Velitelé a štáby musí nevyhnutelně dosáhnout toho, aby udržovali kvantitativní, ale hlavně kvalitativní převahu nad nepřítelem na nej-**

důležitějších směrech a v průběhu celého boje. K tomu je zapotřebí pružně manévrovat palbou, údery raket, letectvem a vojsky, včas zabezpečit narůstání úsilí zasazováním druhých sledů a záloh do boje, přeskupováním sil a prostředků z jiných směrů atd. To je nejdůležitější podmínkou jak v krátké době dosáhnout převahy nad nepřítelem.

Zásadně nové požadavky na rozhodné soustřeďování hlavního úsilí vojsk spočívají dále v tom, že musí **nevyhnutelně zabezpečit vedení současného úderu do celé hloubky sestavy nepřítele.** Nutnost uskutečnění hlubokého úderu je způsobeno tím, že jeho nejmohutnější, rychle působící prostředky ničení jsou většinou rozmístěny ve značné vzdálenosti od linie fronty. Ze zkušeností cvičení armád NATO vyplývá, že v hloubce obrany je často soustřeďováno do dvou třetin bojového složení vojsk, včetně prostředků jaderného napadení svazků a větší část dalekonosného dělostřelectva, prostředků PVO, REB (ve vzdálenosti 6–12 km od linie fronty). pozemní prvky průzkumných úderných systémů, bitevní vrtulníky, letiště taktického letectva, místa velení svazů, silné zálohy (ve vzdálenosti 10–15 až 30–40 i více km od předního okraje obrany). Je jasné, že bez stálého, prakticky nepřetržitého působení palbou a vojsky v útoku na tyto nejdůležitější objekty není možné dosáhnout rozhodného zničení obránce.

Idea vedení hlubokého úderu na nepřítele není nová. Byla základem teorie hlubokého boje a operace, kterou rozpracovala sovětská vojenská věda v třicátých letech. Ve Velké vlastenecké válce sovětská vojska ukázala vzory vedení těchto operací. Avšak v taktice, v důsledku omezených úderných a palebných možností nemohly vševojskové svazky samostatně vést současné údery do celé hloubky svazků wehrmachtu. Dělostřelecká příprava byla většinou omezena hranicemi hlavního pásma obrany, přičemž třetí postavení bylo umiřováno jen částečně. Hlavním způsobem plnění útočných úkolů bylo postupné ničení sil a prostředků nepřítele v průběhu průlomu. A jen po vylití do operačního prostoru mohla vojska vést manévrovou činnost.

V současné době se situace značně změnila. Síla, daleký dosah (dosah) a množství prostředků, které mohou působit na nepřítele do velké hloubky, se podstatně zvýšily nejen na operačním, ale i taktickém stupni. Schopnost vysoce přesných zbraní úspěšně ničit cíle nezávisle na jejich vzdálenosti od linie fronty rozšiřují

možnosti současného palebného působení prakticky na všechny prvky bojové sestavy druhé strany a současně řeší problém snížení spotřeby sil pro dosažení cíle boje. Na cvičeních armád států NATO plánovaly vševojskové svazky palebné ničení prakticky do celé taktické hloubky obránce a často i na důležité objekty v bližší operační hloubce. Ve prospěch rychlého využití výsledků jaderných a palebných úderů byly široce využívány taktické vzdušné výsadky, aeromobilní útvary a jednotky, které byly vysazovány ve vzdálenosti 30–50 km od čáry dotyku vojsk. Pružnému a rychlému soustřeďování palebného úsilí na důležité objekty přispívalo i rozsáhlé použití bitevních letounů, vrtulníků a bezpilotních prostředků.

V současné době jsou k realizaci hlubokého úderu na taktickém stupni vytvořeny potřebné materiálové předpoklady. Je možné udělat závěr, že **současné vedení úderu na nepřítele do celé jeho hloubky nabývá v soudobých podmínkách na významu samostatného principu vševojskového boje.** Doplnuje a rozvíjí princip rozhodného soustředění hlavního úsilí vojsk na hlavním směru.

Praktická důležitost realizace principu současného vedení hlubokého úderu, jak to potvrzují zkušenosti z mnohých cvičení, se projevuje v tom, že:

1. Svazky v útočném boji se nesnaží postupně vytlačit nepřítele z obsazených postavení, ale současně a rozhodně ho zničit v celé hloubce bojové sestavy. S tímto cílem je uskutečňováno rozdělení a zničení jeho vojsk po částech. Nepřetržitě mohutné palebné působení na obránce je spojováno se širokým obchvatem ze vzduchu. V obraně se tento princip projevuje v tom, že hlavní palebné úsilí je zaměřeno na ničení útočníka, a to nejen tehdy, kdy se připravil k přechodu do útoku, ale i na dalekých přístupech k obraně v průběhu přesunu jeho vojsk z hloubky, při rozvíjení do bojové sestavy, překonávání zátarasů a překážek.

2. Tento princip vyžaduje nutnost zvládnutí **taktiky vedení hlubokého boje** vojsky, aby všechny jednotky byly vycvičeny dovedně používat vysoce manévrových způsobů boje, dlouhou dobu samostatně působit v týlu nepřítele v odtržení od hlavních sil, ničit zálohy i palebné prostředky, vést překvapivé údery na jeho místa velení, blokovat objekty a rychle vycházet z boje.

3. V souladu s principem současného vedení hlubokého úderu je nutné, aby

svazky byly schopné vést průzkum nepřítele nejen v jeho taktické, ale i operační hloubce obrany, uskutečňovat nepřetržitě kombinované pozemní a vzdušné úderý na jeho vojska. S tímto cílem jsou např. v americké armádě určovány prostory odpovědnosti: pro brigádu do hloubky 15 km, divizi 70 km, armádní sbor 150 km. Z toho vyplývá povinnost jednotlivých velitelů a štábů trvale kontrolovat uvedené prostory.

O vedení úderu do velké hloubky se bude snažit i druhá strana. Hlavním směrem americké koncepce kombinované pozemní a vzdušné operace (sražení) a její druh, používaný vojsky NATO — boj s druhými sledy, je soustředění hlavního úsilí na současné zničení nejen prvních, ale i druhých sledů (záloh) ještě do doby jejich zasazení do boje. Hluboký boj bude charakterizovaný oboustranným obklíčením jednotek a útvarů, vytvořením množství oddělených (samostatných) ohnisk obrany. To zvyšuje požadavky na operativnost velení vojskům, umění působit proti vzdušnému (pozemnímu) manévru nepřítele, obchvatům a obejímům.

V současné době nabývá na významu princip **vysoké aktivity, rozhodnosti a nepřetržitosti vedení boje**. Úspěchu v boji dosahuje především ten, kdo působí více vynalézací, směle a důrazně. Po vyzbrojení vojsk vysoce účinnými a mobilními prostředky ozbrojeného zápasu je důležité projevat aktivitu, včas získávat a pevně udržovat iniciativu, zbavovat nepřítele možnosti vedení efektivních palebných úderů, všemožně mařit jeho plány a vnucovat mu svou vůli.

Jak potvrzují zkušenosti z lokálních válek, jednou z nových forem projevu bojové aktivity vojsk je nepřetržitý boj s průzkumnými palebnými (údernými) systémy, vysoce přesnými zbraněmi, průzkumem, prostředky PVO a REB nepřítele. V tomto případě je hlavním úkolem přesné a rychlé zjištění prvků průzkumných palebných (úderných) systémů a okamžitě jejich vyřazení z boje. Aktivita v boji se systémy samonaváděcích zbraní se musí projevit i v nepřetržitém vedení REB, širokém využití klamných cílů a ochranných a maskovacích opatření ke snížení efektivnosti technických prostředků průzkumu, úderů bojových kompletů, vrtulníků, letounů, protitankových raketových kompletů a dalších druhů zbraní.

Ukazatelem vysoké bojové aktivity vojsk v soudobém boji je rychlé překonávání zátarasů, závalů, zbrojení, nepřetržitě vedení bojové činnosti ve dne

i v noci za všech povětrnostních podmínek a dosažení vysokých temp.

Princip aktivity má prvovýznam při dosažení odolnosti obrany. To se projevuje ve včasné vedení úderů do velké hloubky na palebné prostředky, zvláště na průzkumné palebné (úderné) systémy a další systémy vysoce přesných zbraní, ve vytvoření palebných a protitankových rájů na osách přesunu vojsk útočníka, ve zřizování „dynamických prostorů zátarasů“ prostředky minování na dálku na směrech jeho manévru, ve vedení rozhodných protiztečí proti vklínivším se jednotkám nepřítele se současným vysazením taktických vzdušných výsadků do jeho týlu, v rychlém obnovení bojeschopnosti vojsk a v přechodu z obrany do útoku.

V těsné vzájemné spojitosti s bojovou aktivitou je další nejdůležitější princip — **překvapivá činnost**. V letech Velké vlastenecké války se sovětská vojska vždy snažila využít tohoto principu. V případě, že se jim to podařilo, byl zpravidla zabezpečen také úspěch.

Zkušenosti z lokálních válek svědčí o tom, že vznik nových, efektivnějších druhů zbraní, rozvoj letectva, prostředků REB otvírají na jedné straně široké perspektivy k zabezpečení překvapivé činnosti a na druhé straně vytvářejí určité potíže jejího dosažení ve spojitosti se vzrůstajícími možnostmi průzkumu. Od velitelů a štábů se v současné době vyžaduje projev zvláštního tvůrčího přístupu v praktickém uskutečňování tohoto principu při přípravě a vedení boje.

Bylo-li v minulosti dosahováno překvapení hlavně pasívními metodami — vykonáváním různých maskovacích opatření, vytvářením klamných objektů, dýmových cílů, pak v současné době mají prvovýznam opatření aktivního charakteru — použití originálních způsobů činnosti pro nepřítele neočekávané, nešablonovitě vytvoření bojových sestav, systému palebného ničení, způsobů přechodu do útoku atd. Jak potvrzují zkušenosti z lokálních válek, jedním ze způsobů jeho řešení je rychlá dezorganizace velení vojskům a zbraním nepřítele. Toho je možné dosáhnout hromadným působením palbou a prostředky REB na jeho místa velení, radioelektronické prostředky v systému velení průzkumu, REB k jejich vyřazení z boje a zabezpečení vedení úderů vlastních vojsk (sil) s překvapením.

Princip překvapení je v soudobém boji široce spojován se způsoby **vojenské lsti**. Dovedné uskutečnění klamné činnosti umožňuje zmást nepřítele o svých zámě-

rech, vědomě usměrnit jeho činnost na nepravou a nevýhodnou cestu.

Ve vysoce manévrovém boji za oboustranného použití efektivních prostředků vedení přesných úderů do velké hloubky významně vzrůstá úloha vojenské lsi jako jednoho z důležitých způsobů dosažení vítězství. Klamná činnost se musí stát neoddelitelným prvkem každého rozhodnutí velitele, mnohých taktických opatření, řešených k zabezpečení bojové činnosti. Z tohoto je možné udělat závěr, že **vojenská lsest nabývá nyní na významu důležitého samostatného principu vojenského umění a zejména vševojskového boje.**

Jde o další rozvoj teorie a praxe taktiky na základě úplného využití výsledků vědeckotechnického pokroku. Uznání vojenské lsi za jeden z principů boje napomůže dalšímu rozvoji tvůrčí činnosti důstojníků, jejich umění organizovat a vést bojovou činnost na vysoké odborné úrovni, vyzrát na nepřítele, rozhodným způsobem uvádět do života směly manévry, hledat racionální způsoby vyjít z kritické situace, přijímat za každé situace, správná a originální rozhodnutí, aktivní činnosti mařit plány nepřítele v případě nutnosti směle riskovat a vyhnout se šablonovitosti při plnění bojových úkolů.

Praktické použití **principů součinnosti** vyžaduje od velitelů a štábů vysoké umění. V soudobém vševojskovém boji se stále zvyšuje množství sil a prostředků, které se jej účastní, maximálně narůstá úpornost boje, zvyšuje se pravděpodobnost rychlých a náhlých změn situace i neočekávaného vzniku krizových situací. Za těchto podmínek je důležité přesně sladit úsilí útvarů a jednotek různých druhů vojsk a speciálních vojsk mezi sebou a také s údery raketového vojska, dělostřelectva a letectva. To je možné jen na základě předvídání, přesných propočtů, všestranných znalostí zbraní, bojové techniky, taktiky nepřítele, především způsobů použití nejnovějších prostředků průzkumu a palebného ničení.

Zvláštní potíže mohou vzniknout v útoku při sladování úsilí vojsk prvního sledu s taktickými vzdušnými výsadbami a předsunutými jednotkami.

Za použití nepřátelských jaderných a vysoce přesných konvenčních zbraní může být součinnost náhle narušena. Povinnost velitelů a štábů je trvale sledovat vývoj boje, předvídat možné složitosti situace, přijímat včasná opatření a nedopustit vznik krizové situace. Je zapotřebí včas upřesňovat útvarům a jednotkám bo-

jové úkoly, obnovovat použité (zasazené) zálohy, součinnost sil a prostředků, zabezpečovat pevné velení a nepřetržitou práci týlu.

Ukazatelem taktické vyspělosti velitelů bylo vždy umění **manévrování**. Úspěch v soudobém vševojskovém boji je v mnoha směrech určován tím, jak rychle se podaří při náhlých změnách situace nově usměrnit vojska na jiné směry, vytvořit nové uskupení sil a prostředků, zjistit slabá místa v bojové sestavě nepřítele k jeho rozdělení, uskutečnění obchvatů a obejití, rychlému využití výsledků jaderného a palebného ničení.

V soudobých podmínkách je nutné počítat s tím, že manévr bude doprovázen růstem těžkostí. To vyžaduje vysokou tvůrčí činnost velitelů a štábů při jeho organizaci a všestranné zabezpečení. Je velmi důležité včas zjistit připravovaný jaderný (palebný) úder nepřítele, vést předstížené údery vysoce přesnými bojovými systémy, přijmout opatření k jeho klamání, dovedně využít podmínek omezené viditelnosti (noc, mlha), ochranných a maskovacích vlastností terénu atd. k zabezpečení utajeného přesunu vlastních vojsk.

Je zapotřebí se snažit zmařit nebo maximálně ztížit manévr vojsky nepřítele vzduchem a na zemi. Takový manévr je právě základem koncepce americké armády kombinované pozemní a vzdušné operace (sražení).

V rámci protimanévru je nutné dovedně vést palebný souboj s rychlé působícími bojovými komplety, obrněnými objekty, ničit je prvním odpálením, výstřelem na maximálních dálkách a první ztečí, přijímat opatření k zabránění obchvatu a obejití, blokovat činnost vysazených vzdušných výsadek a diverzních průzkumných skupin. Je důležité včas mařit nepřátelský manévr, uskutečňovat klamná přeskupení na vedlejších směrech, pružně skloubit činnost v bojových a předbojových sestavách, vykonávat rychlé pochody v podmínkách intenzivního palebného působení a použití hromadných zátarasů a závalů.

Zkušenosti z války potvrzují, že čím je dynamičtější a složitější bojová činnost, tím má významnější úlohu při dosažení úspěchu princip **všestranných znalostí a dovedného využívání morálních politických a psychologických činitelů ke splnění stanoveného bojového úkolu.**

V soudobých podmínkách je jeho význam zvláště velký. Ke zničení nepřítele

velitelé, štáby a politické orgány zároveň se zabezpečením vysokého morálně politického stavu vojáků musí vždy znát morálně bojové kvality vojsk nepřítelů, zjistit jeho silné a slabé stránky. Všechny formami a metodami je nutné působit na morální stav nepřítelů, zvyšovat jeho „psychogenní ztráty“ vedením nenadálých ohromujících úderů, použitím neočekávaných taktických forem vyvolávat paniku a bezradnost.

K zabezpečení trvalé převahy vlastních vojsk nad nepřítelem v morálně psychologickém směru je nutné aktivní stranicko-politickou prací zvyšovat ideovou pevnost vojáků, rozvíjet u nich tvrdou vůli, pevný psychický stav, sebeovládání, usilovat o tvrdou kázeň u útvarů a jednotek, organizovanost, pořádek, včasné i přesné plnění stanovených bojových úkolů, rozkazů a nařízení velitelů.

Vysoká efektivnost soudobých prostředků ničení podmiňuje nutnost vyčlenit jako samostatný princip **zabezpečení vysoké odolnosti a bojové pevnosti vojsk**. Je to diktováno tím, že se vznikem vysoce přesných zbraní v armádách států NATO se prudce zvýšila pravděpodobnost nárůstu ztrát živé síly, zbraní a bojové techniky. Za těchto podmínek je nutné přijímat účinnější opatření ve zvyšování odolnosti a bojové pevnosti útvarů a jednotek, zvláště takové, které by umožnily nejen zabezpečit bojovou činnost vojsk, ale aktivně ve všech obdobích boje působit na nepřítel, snižovat účinnost jeho průzkumu i úderných (bojových) možností, včas vést potřebné údery a klamat ho. Jen tak je možné udržet bojeschopnost vlastních vojsk a vytvořit výhodné podmínky k úspěšnému i včasnému splnění stanovených úkolů.

V tom má důležitou úlohu **průzkum**, jehož efektivnost závisí na dalším zvýšení jeho efektivnosti, účinnosti, operativnosti, zvláště při zjišťování jaderných prostředků a konvenčních vysoce přesných zbraní nepřítelů. V současné době narůstají požadavky na rychlé a přesné určení souřadnic cílů, zjištění nepřátelských objektů rozmístěných v hlubokém týlu. Úspěšně plnit tyto a další úkoly je možné jen

za podmínek, že velitelé, štáby a vojska dokonale zvládnou umění organizace a vedení průzkumu.

Soudobý vševojskový boj je stále více ovlivňován **radioelektronickým bojem** který při dovedném vedení do značné míry snižuje bojové možnosti nepřítelů. V polním řádu americké armády je uvedeno, že použití metod radioelektronických protipatření si může představit jako rozpor mezi přežitím a zničením. Hlavní tendence při využívání prostředků REB armád států NATO je zaměřena na zvýšení intenzivnosti radioelektronického působení na prostředky radioelektronického průzkumu, systém velení vojskům a zbráním druhé strany.

Zvláštní místo v boji o odolnost vojsk má **maskování**. Velitelé a štáby jsou povinni, aby jako v letech Velké vlastenecké války, dovedně utajovali rozmístění vlastních vojsk při přípravě boje, uváděli nepřítel v omyl pokud jde o vlastní zámysl, donutili ho soustřeďovat úsilí proti klamným objektům a cílům, ztěžovali vedení průzkumu atd. V současné situaci jsou pro maskování značně složitější podmínky vzhledem k rostoucím možnostem průzkumu. Proto je zapotřebí používat různých prostředků a způsobů maskování, všestranně je aktivovat, využívat neočekávaných způsobů činnosti, zabezpečovat přesvědčivost i nepřetržitost opatření, v praxi zavádět imitaci klamného rozmístění vojsk, maximálně využívat maskovacích a ochranných vlastností terénu.

V určité míře se změnil obsah i takového principu boje, jako je **pevné a trvalé velení vojskům**. Je to podmíněno značným růstem rozsahu zpracovávaných informací a zkrácením doby na přijetí rozhodnutí, kromě toho i zavedením výpočetní techniky do systému velení. Je velmi důležité, aby důstojníci dokonale zvládli praktické návyky v práci s použitím prostředků automatizovaného systému velení vojskům a byli mistři v organizování boje bezprostředně v terénu, měli schopnost nejen rychle přijímat účelná rozhodnutí, ale i dosáhnout za každou cenu jejich splnění.

Soudobé zbraně v mnoha směrech změnil obsah všech principů boje a podmínily vznik nových. Tato skutečnost značně zdůrazňuje důležitost jejich tvůrčího

použití v praxi. Je jasné, že samotné principy jsou pasivní. Avšak jejich dovedná realizace vede k vítězství a zanedbání k porážce. Nepřítel se bude ta-

ké řídit určitými taktickými pravidly, bude se snažit přelstít a oklamat naše voj- ska. Proto všechno závisí na tom, jak do- vedně jednotlivé strany dokáží využívat principů ve své praktické práci. Právě v jejich reálném použití ve sféře bojové činnosti spočívají hlavní těžkosti. Toto umění je nutné zvládnout na základě hlu-

bokého poznání marxisticko-leninské te- orie a studia zkušeností vynikajících so- větských vojenských důstojníků. Na všech zaměstnáních a cvičeních je zapotřebí dále rozvíjet a zdokonalovat pružné velitel- ské myšlení, oproštěné od šablonovi- tosti, standardních schémat a předpojata- stí.